

A R T Y K U Ł Y

ROCZNIKI NAUK SPOŁECZNYCH
Tom 9(45), numer 1 – 2017

DOI:<http://dx.doi.org/10.18290/rns.2017.9.1-1>

ARTUR JAN KUKUŁA

ZNACZENIE ORAZ EFEKTY WSPARCIA
PROGRAMU PHARE INSTITUTION BUILDING
W OKRESIE BEZPOŚREDNICH PRZYGOTOWAŃ POLSKI
DO CZŁONKOSTWA W UNII EUROPEJSKIEJ (1998-2003)

WPROWADZENIE

Uzyskanie przez Polskę członkostwa we Wspólnotach Europejskich i Unii Europejskiej wiązało się z przeprowadzeniem skomplikowanego oraz kosztownego procesu transformacji ustrojowej, w którym szczególne miejsce zajęła transformacja polskiej gospodarki. W początkowym okresie zmian ustrojowych, a dokładniej po czerwcowych wyborach 1989 r. i powołaniu nowego rządu z Premierem Tadeuszem Mazowieckim na czele, władze państwowe zmagając się z poważnymi trudnościami natury ekonomicznej starały się za wszelką cenę zapobiec katastrofie gospodarczej państwa oraz paraliżowi jego instytucji niedostosowanych do zmieniających się warunków politycznych i ekonomicznych. Z trudnej sytuacji gospodarczej i społecznej państw bloku wschodniego, w tym Polski, zdawali sobie sprawę przywódcy państw zachodnich. Pragnęli oni zapobiec katastrofie humanitarnej oraz destabilizacji mogących skomplikować sytuację polityczną w regionie, a nawet zagrozić procesowi demokratyzacji

Dr ARTUR JAN KUKUŁA – Instytut Nauk Politycznych i Spraw Międzynarodowych,
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; adres do korespondencji: Al. Raclawickie 14,
20-950 Lublin; e-mail: ajkukula69@kul.pl

państw bloku wschodniego oraz rozpoczętym właśnie reformom politycznym i gospodarczym. W tej sytuacji przywódcy najlepiej rozwiniętych państw zachodnich wystąpili z inicjatywami mającymi wesprzeć demokratyczne przemiany w Europie Środkowo-Wschodniej. Jedną z najważniejszych inicjatyw było uruchomienie programu bezzwrotnej pomocy finansowej PHARE skierowanego do krajów przodujących w politycznych oraz rynkowych reformach, którymi były wówczas Polska i Węgry (stąd nazwa PHARE, ang. *Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies*)¹.

Program PHARE był nastawiony nie tylko na doraźne wsparcie pogrążonych w kryzysie krajów rozpadającego się bloku wschodniego, ale także na budowanie w nich stabilnych struktur demokratycznego, wolnorynkowego państwa. Jak pokazała przyszłość, PHARE okazał się niezwykle ważnym oraz skutecznym narzędziem wspierającym transformację ustrojową państw Europy Środkowo-Wschodniej oraz budowę wolnego rynku w tym regionie. Jego wsparcie ewoluowało wraz z postępami demokracji i reform rynkowych, dostosowując się do potrzeb jego beneficjentów oraz realizowanej przez nich konsekwentnie strategii stopniowej integracji z zachodnimi strukturami gospodarczymi i organizacjami, przede wszystkim ze Wspólnotami Europejskimi (WE) i Unią Europejską (UE).

Przedmiotem zainteresowania autora niniejszego opracowania jest wsparcie, jakie otrzymała Polska na etapie właściwych przygotowań do członkostwa w UE w ramach programu wsparcia instytucjonalnego Nowej Orientacji PHARE Institution Building (PHARE IB). Czteroletni okres negocjacji akcesyjnych w latach 1998-2002 był decydującym etapem przygotowań Polski do członkostwa w UE. Znaczenie całego programu PHARE, a zwłaszcza PHARE IB dla ambitnego planu dostosowania Polski do standardów UE było ogromne i ostatecznie przyczyniło się do sukcesu polskiej transformacji ustrojowej, której zwieńczeniem było członkostwo kraju w UE. Biorąc pod uwagę wysiłek związany z integracją Polski z UE oraz finansowo-organizacyjne wsparcie, jakiego udzieliły Polsce WE i UE, uzasadnione jest ukazanie znaczenia wsparcia programu PHARE IB na końcowym etapie przygotowań Polski do członkostwa w UE.

Podstawą dla przygotowanej pracy były z jednej strony opracowania dotyczące interesującej problematyki, tj. integracji europejskiej, integracji Polski z UE i transformacji gospodarczej, z drugiej zaś – bogate dane i materiały wytworzone przez najważniejsze instytucje odpowiedzialne za integrację europejską

¹ Rozporządzenie Rady EWG Nr 3906/89 z 18 grudnia 1989 r.

oraz absorpcję pomocy wspólnotowej i przygotowania akcesyjne Polski, m.in. Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Integracji Europejskiej, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej czy Biuro Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu RP.

I. PROGRAM PHARE A INTEGRACJA POLSKI ZE WSPÓLNOTAMI EUROPEJSKIMI I UNIĄ EUROPEJSKĄ

Wsparcie programu PHARE było wsparciem przeznaczonym dla rządów krajów nim objętych. Przekazywane po uzgodnieniu z władzami państw środki finansowe mogły być wykorzystane jedynie przy udziale administracji państwowej oraz agend rządowych. Końcowymi beneficjentami wsparcia mogły być jednak także podmioty sfery niepublicznej, a nawet osoby fizyczne. Rządowy charakter wsparcia programu PHARE oraz warunki, w jakich funkcjonowała ówczesna administracja polska (poważne braki kadrowe, problemy organizacyjne i kompetencyjne), sprawiły, że konieczna stała się szybka reforma oraz unowocześnienie administracji, a także powołanie do istnienia nowych instytucji, które miały odpowiadać za efektywne wykorzystanie pomocy finansowej płynącej z Zachodu. W celu sprawnej obsługi programu PHARE, traktowanego wówczas przez władze RP absolutnie priorytetowo, ustanowiono początkowo koordynatora pomocy zagranicznej dla Polski, którym został profesor Witold Trzeciakowski. Od 1991 r. zastąpił go Pełnomocnik Rządu ds. Integracji Europejskiej oraz Pomocy Zagranicznej. Na czele Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Integracji Europejskiej oraz Pomocy Zagranicznej stanął Jacek Saryusz-Wolski. Od 1996 r. natomiast zadania pełnomocnika przejął Urząd Komitetu Integracji Europejskiej.

Finansowa pomoc Zachodu dla Polski oraz demokratycznej i wolnorynkowej transformacji kraju traktowana była przez wyłoniony w wolnych wyborach 1989 r. rząd Premiera Tadeusza Mazowieckiego jako wsparcie na rzecz integracji Polski z Zachodem, z jego strukturami gospodarczymi i instytucjami, a nade wszystko ze WE i powstałą w 1991 r. UE. Trudna sytuacja społeczno-gospodarcza Polski na przełomie lat 80. i 90. XX wieku sprawiła, że początkowo konieczna okazała się pomoc PHARE o charakterze humanitarnym, stabilizująca rynek krajowy (dostarczano w jej ramach m.in. żywność, leki, pasze i środki chemiczne dla rolnictwa).

Zasadniczym krokiem Polski w kierunku WE było podpisanie w dniu 16 grudnia 1991 r. Układu Stowarzyszeniowego, zwanego Układem Europej-

skim, który wszedł w życie po trzech latach, dnia 1 lutego 1994 r.² Podczas Szczytu Rady Europejskiej w Kopenhadze, który odbył się w dniach 21-22 czerwca 1993 r., potwierdzono, że celem układów stowarzyszeniowych jest członkostwo krajów stowarzyszonych we WE i UE. Postanowienia kopenhaskie określiły ogólne warunki, jakie państwa stowarzyszone miały spełnić, aby uzyskać w przyszłości członkostwo w UE. Szczyt w Kopenhadze dał początek procesowi ukierunkowanemu na stopniową integrację Polski ze WE i ostatecznie na włączenie kraju w struktury UE.

Oficjalne negocjacje akcesyjne Polski z UE rozpoczęto 31 marca 1998 r. Był to trudny i niezwykle wymagający dla władz polskich oraz sfery instytucjonalnej etap bezpośrednich przygotowań do członkostwa (lata 1998-2002), w trakcie którego z powodzeniem wykorzystane zostało wsparcie UE w ramach programu PHARE. Nowa Orientacja PHARE, a zwłaszcza jej komponent instytucjonalny, zostały przygotowane przez stronę wspólnotową z myślą o dostosowaniu państw kandydujących do poziomu oraz standardów prawno-organizacyjnych obowiązujących w UE. Reorientacja programu PHARE zapoczątkowana została na wspomnianym Szczycie Rady Europejskiej w Kopenhadze. Podjęto wówczas decyzję, że część wsparcia finansowego wykorzystywanego w ramach programu PHARE przeznaczana będzie na wspieranie inwestycji infrastrukturalnych ważnych dla modernizacji państw wschodnioeuropejskich³. Od Szczytu Rady Europejskiej w Essen (8-10 grudnia 1994), gdzie przyjęta została strategia przygotowania do członkostwa krajów stowarzyszonych, program PHARE stał się głównym narzędziem finansowego wspierania działań dostosowujących państwa Europy Środkowo-Wschodniej do funkcjonowania w warunkach UE.

Zmiany w funkcjonowaniu wsparcia wspólnotowego związane z reorientacją programu PHARE, określane jako Nowa Orientacja PHARE, przygotowane zostały przez Komisję Europejską w marcu 1997 r.⁴ W lipcu 1988 r. Komisja ogłosi-

² Pierwsza część umowy, dot. handlu i jego liberalizacji weszła w życie już 1.03.1992 r., zob. *Układ Europejski, ustanawiający stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską, z jednej strony, a Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z drugiej strony, sporządzony w Brukseli dnia 16 grudnia 1991*, Dz.U z 1994 r., Nr 11, poz. 38; zm. Dz.U. z 1995 r., Nr 63, poz. 326.

³ *European Council in Copenhagen 21-22 June 1993. Conclusions of the Presidency*, SN 180/1/93 REV; file:///C:/Users/ArturJan/Downloads/72921%20(2).pdf [dostęp: 5.01.2017], zob. też *Presidency Conclusions Copenhagen European Council 21-22 June 1993*, 7. Relations with the Countries of Central and Eastern Europe, A. The Associated Countries; http://www.europarl.europa.eu/enlargement_new/europeancouncil/pdf/cop_en.pdf [dostęp: 3.01.2017].

⁴ *New orientations for Phare Programme: focus on accession, Brussels: European Commission*, 19 March 1997, IP/97/234.

ła dokument pt. *Nowa Orientacja PHARE*. Od tego momentu program PHARE z programu wspierającego transformację polityczną i gospodarczą w państwach Europy Środkowo-Wschodniej stał się narzędziem wspierającym ich integrację z UE. W Nowej Orientacji PHARE powiązano w sposób ścisły dalsze planowanie wsparcia programu PHARE z przygotowaniem państw kandydujących do członkostwa w UE. Wdrażanie Nowej Orientacji PHARE w Polsce było uzgodnione z dokumentem *Accession Partnership (Partnerstwo dla Członkostwa)* Komisji Europejskiej⁵ oraz z *Narodowym Programem Przygotowania do Członkostwa w Unii Europejskiej*⁶. Finansowe wsparcie nowego programu na lata 2000-2006 skoncentrowane zostało na szeroko rozumianym rozwoju instytucjonalnym, z położeniem nacisku na zbudowanie nowoczesnego aparatu administracyjnego, wsparcie inwestycyjne dostosowujące gospodarkę oraz infrastrukturę państwa kandydującego do poziomu i standardów obowiązujących w UE. Ustalono też nowy podział środków pomocowych dla państw kandydujących, w którym większość funduszy PHARE (70%) przeznaczono na wsparcie inwestycji niezbędnych do stosowania zharmonizowanych przepisów prawnych wspomagających osiągnięcie standardów unijnych oraz bezpośrednio związanych z wdrażaniem *acquis communautaire* (wspólnotowego dorobku prawnego). Pozostałe środki PHARE (30%) przeznaczono na rozwój oraz modernizację sfery instytucjonalnej, które miały przyczynić się do większej harmonizacji prawa krajowego z *acquis*, oraz do wypełnienia wymogów głównego kryterium kopenhaskiego dotyczącego stabilności najważniejszych instytucji państwa demokratycznego⁷.

II. WSPARCIE PRZYGOTOWAŃ POLSKI DO CZŁONKOSTWA W UNII EUROPEJSKIEJ W PROGRAMIE PHARE INSTITUTION BUILDING

Ustalone podczas Szczytu Rady Europejskiej w Kopenhadze warunki członkostwa w UE wskazywały m.in. na potrzebę osiągnięcia przez państwo kandydujące do członkostwa stabilności instytucjonalnej gwarantującej wyso-

⁵ *Accession Partnership: Poland*, dokument przyjęty przez Komisję Europejską w dn. 25.09.1998 r., Official Journal of the European Communities, 98c/202/07.

⁶ *Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa w Unii Europejskiej*, zaakceptowany przez Komisję Europejską w dn. 29.04. 1998 r., przyjęty przez RM w dn. 23.04.1998.

⁷ Zob. T. KOŁODZIEJ, *PHARE – Program Nowej Orientacji*, w: *PHARE w Polsce 1990-2007*, red. T. Kołodziej i B. Mrówka, Warszawa: UKiE 2007, s. 16; „The applicant countries will be helped to strengthen their democratic institutions and their public administration in order to facilitate their introduction of the *acquis* and help them fulfil the economic and political criteria for EU accession” (*New orientations for Phare Programme: focus on*).

kie standardy wspólnotowe w zasadniczych dziedzinach, a zwłaszcza w zakresie skutecznego wdrażania i stosowania *acquis* oraz realizowania celów Unii Politycznej, Gospodarczej i Walutowej⁸. Aby osiągnąć te ambitne cele, trzeba było przeprowadzić kosztowne prace legislacyjne i organizacyjne. Świadoma tych trudności UE wydatnie wspierała Polskę na etapie ostatecznych przygotowań do członkostwa⁹. Oprócz wsparcia inwestycji służących wdrażaniu *acquis* oraz zwiększaniu spójności społeczno-gospodarczej kraju, drugim kluczowym kierunkiem koncentracji finansowej pomocy programu PHARE było szeroko rozumiane wsparcie rozwoju instytucjonalnego. Zostało ono zrealizowane w ramach Nowej Orientacji PHARE, w programie PHARE Institution Building (PHARE IB). Wskazany kierunek wsparcia miał za zadanie przystosować prawodawstwo polskie do *acquis* i jednocześnie przygotować administrację do skutecznego wdrażania polityk wspólnotowych oraz wzmocnić potencjał społeczeństwa obywatelskiego. Najwięcej środków programu PHARE IB przeznaczono na realizację projektów wzmacniających sferę instytucjonalną i administrację (36%) oraz na dostosowanie polskiego rolnictwa do funkcjonowania w warunkach rynku wspólnotowego (28,41%)¹⁰.

Jednymi z najważniejszych i jednocześnie największych kosztów dotyczących integracji Polski z UE były koszty związane z zapewnieniem wkładu krajowego do wspólnotowych programów wspierających, w tym programu PHARE/PHARE IB. Koszty związane z działaniami dostosowawczymi Polski w interesującym okresie są trudne do dokładnego oszacowania¹¹. Przydatna w ich orientacyjnym wyliczeniu analiza wysokości rezerwy celowej budżetu państwa w latach 2000-2005 przeznaczonych na działania dostosowawcze, wynoszącej 156 374 046 euro, która stanowiła 33,3% środków wydanych w ramach programu PHARE IB (1998-2003), pozwala na ukazanie skali finansowego wsparcia przygotowań Polski do członkostwa w UE w interesującym autora programie. Porównanie to pokazuje, że pomoc udzielona w ramach programu PHARE IB była poważnym wsparciem i że w związku z tym miała duże znaczenie dla przygotowań akcesyjnych Polski¹².

⁸ Zob. *Conditions for membership*; http://ec.europa.eu/neighbourhoodenlargement/policy/conditions-membership_en [dostęp: 26.12.2016].

⁹ Projekty realizowane w Polsce przy wsparciu programu PHARE były projektami współfinansowanymi przez UE. Oznaczało to, że wsparcie PHARE było wkładem do projektu, zaś beneficjent musiał zapewnić stosowny, uzależniony od konkretnego programu oraz charakteru projektu własny wkład finansowy.

¹⁰ Zob. *PHARE w Polsce*, s. 51.

¹¹ Zob. tamże, s. 52.

¹² Zob. tamże, s. 53.

Skuteczność działań w ramach wskazanych w programie PHARE IB kierunków wsparcia miał zapewnić zaproponowany przez Komisję Europejską nowy instrument finansowy, tj. twinning. Współpraca bliźniacza, bo tak nazwano ten instrument, zakładała wspieranie rozwoju sfery instytucjonalnej w Polsce poprzez projekty twinningowe realizowane wspólnie z podmiotami z państw członkowskich UE. Celem współpracy opartej na twinningu było wsparcie państw kandydujących do członkostwa w UE poprzez wzmocnienie ich zdolności do wdrażania *acquis*¹³. W praktyce, w ramach programu PHARE IB realizowano przedsięwzięcia będące umowami zawieranymi pomiędzy ministerstwami, administracją, organizacjami, agencjami, instytucjami wspólnotowymi a także władzami regionalnymi i lokalnymi. Ważną rolę w projektach twinningowych odegrali zachodni doradcy¹⁴. Doświadczenia oraz efekty współpracy projektowej z lat 1998-2003 pokazują, że właśnie dzięki twinningowi oraz doradcom pracującym w Polsce przy wspólnych projektach udało się doprowadzić do końca prace związane z harmonizacją prawa, a także zdążyć z wdrażaniem wspólnotowych standardów i rozwiązań organizacyjnych. Jak uważają znawcy zagadnienia, „to właśnie projektom rozwoju instytucjonalnego można przypisać ogromny wpływ na osiągnięcie przez Polskę gotowości do członkostwa”¹⁵.

Twinning okazał się kluczowym czynnikiem wspomagającym proces dostosowywania Polski i jej sfery instytucjonalnej do standardów wspólnotowych. Poza tym pełnił niezmiernie ważną rolę w budowaniu zaufania w relacjach z UE i jej instytucjami, a także – co było wówczas istotne – w budowaniu i przekazywaniu poprzez zachodnich doradców pracujących w Polsce pozytywnego obrazu Polski na jakże ważnym etapie ostatecznych przygotowań do członkostwa w UE¹⁶. Rygory związane z realizacją projektów twinningowych przyzwyczajały polską administrację do funkcjonowania w warunkach wspólnotowych¹⁷. W ramach polskiej alokacji programu PHARE IB nakierowanego na rozwój sfery instytucjonalnej zrealizowano łącznie 170 projektów

¹³ Ustalono też zasady, na których miała opierać się współpraca bliźniacza i jej projekty, zob. *PHARE w Polsce*, s. 37.

¹⁴ Doradcy PA (ang. Preaccession Adviser) i RTA (Resident Twinning Advisor) zob. T. KOŁODZIEJ, *PHARE – Program Nowej Orientacji*, w: *PHARE w Polsce*, s. 17.

¹⁵ Zob. B. MRÓWKA, M. ŻUKOWSKA, *Zakończenie działań Phare w Polsce. Wybrane elementy ewaluacji programu wsparcia dla polskiej transformacji i przygotowań akcesyjnych*, „*Studia Europejskie*” 2(2008), s. 66.

¹⁶ Zob. tamże.

¹⁷ Zob. tamże.

współpracy bliźniaczej, w tym 15 projektów przygotowano w ramach uproszczonej procedury projektowej (projekty typu twinning light)¹⁸.

Spośród licznych efektów realizacji projektów programu PHARE IB w latach 1998-2003 należy wyjątkowo mocno, zdaniem autora, podkreślić znaczenie przygotowania polskich podmiotów sfery instytucjonalnej, w tym także prywatnej, do pozyskiwania Funduszy Strukturalnych UE, z których Polska zaczęła korzystać w niedalekiej przyszłości, od momentu przystąpienia do Unii Europejskiej (2004 r.). Chodzi tu o bezcenne doświadczenia zdobyte przez różnego rodzaju podmioty oraz ich kadre w trakcie realizacji projektów programu PHARE/PHARE IB. Efekty pracy przy projektach pharowskich uwidoczniły się właśnie po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Było to widoczne szczególnie w działaniach regionalnej i lokalnej administracji, która bardzo szybko poradziła sobie z różnymi, i to nie tylko formalnymi barierami związanymi z pozyskiwaniem i wykorzystywaniem poakcesyjnych funduszy pomocowych. Nie byłoby to możliwe bez doświadczeń związanych z programem PHARE IB.

Tabela 1. Kwoty alokowane dla Polski z programu PHARE Rozwój Instytucjonalny w latach 1998-2003

Rok	Kwota alokacji
1998	21 449 980
1999	76 250 000
2000	138 945 000
2001	124 300 870,94
2002	118 971 147,91
2003	135 162 193,32
Suma	615 079 192,17

Źródło: Dane Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej (za: *PHARE w Polsce*, s. 35).

¹⁸ Zob. *PHARE w Polsce*, s. 36. Projekty twinning light były tak zaprojektowane, aby oferować beneficjentom uproszczoną ścieżkę realizacji z trybem 6-miesięcznym lub 8-miesięcznym (w uzasadnionych przypadkach) realizacji, nie wymagały one też udziału w projekcie doradcy RTA.

III. EFEKTY WSPARCIA PROGRAMU PHARE INSTITUTION BUILDING W POLSCE

Program PHARE IB był wdrażany w latach 1998-2003 sektorowo, ze wskazaniem szczególnie ważnych dla integracji Polski z UE obszarów tematycznych. Wsparcie objęło m.in. rynek wewnętrzny, administrację publiczną, rolnictwo, wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne oraz ochronę środowiska i transport. Zestawienie projektów rozwoju instytucjonalnego zrealizowanych przy wsparciu programu PHARE IB oraz efektów ich realizacji, które stanowi przedmiot zainteresowania autora, znajduje się w materiałach i opracowaniach archiwalnych Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej. Ukazuje ono skalę oraz przekrój merytoryczny projektów wsparcia wspólnotowego na etapie przygotowań Polski do członkostwa w UE. Niżej przedstawiono charakterystykę wsparcia programu PHARE IB we wskazanych sektorach oraz najważniejsze z efektów tego wsparcia¹⁹.

1. Sektor – Rynek Wewnętrzny

Wsparcie w tym sektorze obejmowało finansowanie kluczowych z punktu widzenia uczestnictwa Polski w strukturach wspólnego rynku europejskiego, bezpieczeństwa konsumentów oraz ograniczania bezrobocia obszarów, takich jak: ochrona konkurencji i konsumentów, rozwój i regulacja rynku telekomunikacyjnego, system certyfikacji i standaryzacji wyrobów, rozwój zasobów ludzkich oraz rynek pracy. Dzięki finansowemu wsparciu projektów zrealizowanych w tym sektorze możliwa stała się skuteczna ochrona rynku krajowego w warunkach wspólnotowych, zbliżenie Polski do standardów obowiązujących w UE oraz sprawne wdrażanie wspólnotowych regulacji prawnych. Projekty zrealizowane w tym obszarze dały mocne podstawy przyszłej akcesji oraz ustabilizowały funkcjonowanie rynku krajowego w newralgicznym okresie, którym były pierwsze lata członkostwa Polski w UE²⁰.

2. Sektor – Administracja Publiczna

Wsparcie w tym sektorze obejmowało finansowanie projektów nastawionych na wzmocnienie polskiej administracji szczebla centralnego działającej w takich obszarach, jak: polityka celna, polityka energetyczna, podatki oraz skarbowość i statystyka. Nacisk położono tu na działania przygotowujące

¹⁹ Na podstawie *PHARE w Polsce*, oraz *Programy Nowej Orientacji PHARE realizowane w Polsce*, Warszawa UKiE 2002, t. I i II.

²⁰ *PHARE w Polsce*, rozdz. 4 „PHARE Rozwój Instytucjonalny”, s. 38-40.

Polskę oraz jej sferę instytucjonalną do absorpcji Funduszy Strukturalnych UE, co było bardzo ważne dla przyszłego członkostwa Polski we Wspólnocie. Dostosowywanie poszczególnych obszarów sektora do standardów wspólnotowych przeprowadzono w taki sposób, że realizowano po kilka projektów danego rodzaju wdrażanych w kolejnych alokacjach PHARE IB. Pozwalało to na precyzyjną oraz skuteczną interwencję przy wprowadzaniu zmian dostosowujących polską administrację do standardów UE. Jeśli chodzi o działania w ważnym dla procesu dostosowawczego trzecim sektorze, w ramach programu PHARE IB wdrożono ponad 800 projektów zgłoszonych przez organizacje pozarządowe. Umożliwiło to zrealizowanie cennych z punktu widzenia zarówno lokalnego, jak i ogólnokrajowego projektów z zakresu m.in. ochrony środowiska, ochrony zdrowia, rozwoju przedsiębiorczości, wzmacniania potencjału organizacyjnego, wsparcia osób niepełnosprawnych, grup społecznych objętych ryzykiem wykluczenia społecznego, rozwoju aktywności społecznej, informowania o integracji europejskiej i UE oraz wdrażania *acquis communautaire*²¹.

3. Sektor – Rolnictwo

Wsparcie w tym sektorze pozwoliło wydatnie wzmocnić i unowocześnić polską administrację sektora rolnego, weterynaryjnego i bezpieczeństwa żywności oraz przystosować je do wspólnotowych standardów funkcjonowania. Na wsparciu najbardziej skorzystała podlegająca Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi administracja weterynaryjna, fitosanitarna oraz agencje płatnicze (Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa i Agencja Rynku Rolnego), które przygotowano do wdrażania mechanizmów Wspólnej Polityki Rolnej. Dzięki pomocy zachodnich ekspertów udało się dostosować polskie prawodawstwo sektora rolnego do unijnego *acquis*, stworzyć podstawy systemów wymiany informacji, kodeksy dobrej praktyki i zestawy procedur oraz przeszkolić dużą liczbę urzędników instytucji rynku rolnego. Przy udziale funduszy programu PHARE IB wdrożono m.in. Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli administrowany przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (kluczowa instytucja dla obsługi dopłat bezpośrednich przyznanych polskim rolnikom przez UE), system identyfikacji i rejestracji zwierząt, opracowano podstawy programów operacyjnych rozwoju obszarów wiejskich, opracowano i wdrożono zasady udzielania rolnikom wcześniejszych emerytur, stworzono od podstaw i wyposażono w nowoczesny sprzęt laborato-

²¹ Tamże, s. 40-43.

ryjny weterynaryjne punkty kontroli granicznej oraz laboratorium referencyjne w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym w Puławach. Jeśli chodzi o podlegającą Ministerstwu Zdrowia administrację kontroli żywności (Państwowa Inspekcja Sanitarna), opracowano i wdrożono Strategię Bezpieczeństwa Żywności, przeszkolono personel stacji sanitarno-epidemiologicznych oraz zbudowano wyposażone na światowym poziomie laboratoria kontroli żywności powiązane siecią wymiany informacji z unijnym Systemem Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (The Rapid Alert System for Food and Feed, RASFF)²².

4. Sektor – Sprawiedliwość i Sprawy Wewnętrzne

Wsparcie w tym sektorze objęło wymiar sprawiedliwości i nastawione było na przeciwdziałanie narkomanii, podnoszenie sprawności straży granicznej, policji, w tym na poprawę efektywności ich działań antykorupcyjnych. Ważną częścią zrealizowanych projektów były szkolenia adresowane do urzędników, policji i straży granicznej w zakresie m.in. zwalczania korupcji w systemie sądowym, w bankach i sektorze finansowym oraz wewnątrz policji, administracji publicznej i w samorządach. Duże znaczenie miały też projekty twinningowe, które wsparły przygotowanie ustawy o zamówieniach publicznych, ustawy kluczowej dla przeciwdziałania zjawisku korupcji, szczególnie w obszarze samorządowym. Bardzo ważne były też podejmowane w ramach projektów tego sektora działania podnoszące świadomość społeczeństwa w zakresie zjawisk korupcyjnych²³.

5. Sektor – Środowisko i Transport

Wsparcie w tym sektorze skupiło się przede wszystkim na harmonizacji prawa polskiego z prawem wspólnotowym w takich dziedzinach, jak: środowisko naturalne, jakość wód i powietrza, gospodarka odpadami, ochrona bioróżnorodności, dostęp do informacji o środowisku, oceny oddziaływania na środowisko, ograniczanie zanieczyszczeń, przeciwdziałanie awariom, zarządzanie środowiskowe, bezpieczeństwo nuklearne, transport oraz sieć NATURA 2000²⁴. Dzięki zrealizowanym w tym sektorze projektom udało się wdrożyć ważne regulacje wspólnotowe, przykładowo: Ramową Dyrektywę Wod-

²² Tamże, s. 43-45.

²³ Tamże, s. 45-47.

²⁴ Tamże, s. 47-50.

ną²⁵, która przyczyniła się do poprawy stanu wód krajowych (powierzchniowych i podziemnych), oraz przygotować wdrażanie ważnej dla jakości tych wód Dyrektywę azotanową²⁶. Równie istotne było wsparcie programu PHARE IB przy projektowaniu oraz wdrażaniu systemu zapewnienia i kontroli jakości w monitoringu powietrza, zgodnie z Dyrektywą ramową 96/62 Komisji Europejskiej w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza²⁷. Wdrożenie przy wsparciu programu PHARE IB europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 było dużym osiągnięciem strony polskiej, zważywszy na przygotowane przy tej okazji dziewięciotomowe opracowanie, pt. *Poradnik ochrony gatunków i siedlisk*, zawierające szczegółowe informacje na temat rozmieszczenia, charakterystyk, wymagań ekologicznych oraz sposobów ochrony wszystkich występujących w Polsce siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin, zwierząt oraz ptaków będących przedmiotami ochrony w ramach ekologicznej sieci Natura 2000. Dzięki funduszom PHARE IB udało się też uruchomić portal internetowy: www.ekoportal.gov.pl, który umożliwił urzędowi prowadzenie publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie. Umieszczona tam specjalna aplikacja umożliwiła tworzenie oraz prowadzenie szkoleń w systemie e-learningowym, które dostarczyły wielu cennych informacji o środowisku i jego ochronie, w tym informacji o funduszach UE, ustawach i rozporządzeniach dotyczących środowiska, konwencjach i umowach międzynarodowych oraz informacji nt. organizmów modyfikowanych genetycznie.

Wsparcie programu PHARE IB w obszarze środowiska pozwoliło też na wdrożenie nowych procedur oraz strategii skutecznego zarządzania w sytuacjach awaryjnych występujących w zakładach przemysłowych oraz służących zapobieganiu tym awariom zgodnie z Dyrektywą Seveso II²⁸. Dzięki programowi upowszechniono wiedzę nt. systemu ekozarządzania i audytu EMAS

²⁵ Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej. Porządkuje ona i koordynuje europejskie ustawodawstwo wodne w celu ochrony wód i ich źródeł przed zanieczyszczeniami, Dz.Urz. UE L z dnia 22.12.2000 r.

²⁶ Dyrektywa Rady z dnia 12 grudnia 1991 r. dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego, 91/676/EWG, Dz.Urz. UE, L z dnia 31.12.1991 r.

²⁷ Dyrektywa Rady 96/62/WE z dnia 27 września 1996 r. w sprawie oceny i zarządzania jakością otaczającego powietrza (dyrektywa ramowa), Dz.Urz. WE L 296 z 21.11.1996, s. 55; Dz.Urz. UE Polskie wydanie spec., rozdz. 15, t. 3, s. 95.

²⁸ Dyrektywa Rady 96/82/WE z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie kontroli niebezpieczeństwa poważnych awarii związanych z substancjami niebezpiecznymi, Dyrektywa Seveso II, Dz. Urz. WE L 10 z 14.01.1997, s. 1-68.

(Eco Management and Audit Scheme), z przygotowaniem oraz przeszkoleniem przedstawicieli polskich instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie systemu EMAS w Polsce (Ministerstwo Środowiska, Polskie Centrum Akredytacji).

W bardzo ważnej oraz wymagającej szczególnej troski dziedzinie bezpieczeństwa nuklearnego zrealizowano szereg projektów, które istotnie przyczyniły się do poprawy bezpieczeństwa nuklearnego Polski, bezpieczeństwa badań naukowych w tej dziedzinie, a także unowocześnienia infrastruktury, aparatury badawczej i produkcyjnej związanej z produkcją izotopów promieniotwórczych dla celów przemysłowych i medycznych oraz lepszego zabezpieczenia odpadów, co miało wielkie znaczenie z punktu widzenia bezpieczeństwa obywateli i środowiska naturalnego.

W dziedzinie transportu najważniejszymi osiągnięciami związanymi z wykorzystaniem wsparcia programu PHARE IB było skuteczne wdrożenie wspólnotowego prawa dotyczącego kontroli oraz monitorowania przestrzegania przepisów w dziedzinie transportu drogowego z utworzeniem Inspekcji Transportu Drogowego (2001), a także: dostosowanie prawa w zakresie bezpieczeństwa morskiego do standardów UE, wzmocnienie administracji morskiej odpowiedzialnej za kontrolę bezpieczeństwa morskiego, wzmocnienie inspekcji państwa bandery oraz inspekcji państwa portu łącznie z udoskonaleniem wymiany danych, wdrożeniem procedur dla systemu raportowania transportu ładunków niebezpiecznych i opracowaniem systemu rejestracji pasażerów dla statków pasażerskich.

Jeśli chodzi o transport drogowy i kolejowy, wypracowano środki prawne, organizacyjne i techniczne do adaptacji transportu drogowego oraz kolejowego do standardów wspólnotowych w zakresie ochrony środowiska i wymogów technicznych. Niezwykle ważnym dla przyszłego członkostwa Polski w UE oraz pozyskiwania wsparcia strukturalnego Wspólnoty było przygotowanie w ramach projektów programu PHARE IB pracowników Ministerstwa Infrastruktury/Ministerstwa Transportu, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, a także Polskich Linii Kolejowych do zarządzania projektami współfinansowanymi z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności. Działania szkoleniowe objęły ponad 3500 osób.

UWAGI KOŃCOWE

Program PHARE Nowej Orientacji stał się podstawowym instrumentem wspierania przygotowań Polski do członkostwa w UE. Kierunki działań wspierających i dostosowawczych programu zostały skoncentrowane, jak

pokazały zrealizowane projekty programu PHARE IB, na wzmacnianiu sfery instytucjonalnej oraz administracji, dostosowaniu rolnictwa do standardów wspólnotowych i Wspólnej Polityki Rolnej, a także wzmacnianiu i dostosowaniu rynku wewnętrznego w zakresie polityki konkurencji, certyfikacji, funkcjonowania rynku pracy oraz ochrony konsumentów. Do najważniejszych efektów realizacji projektów programu PHARE IB w omawianym okresie należy zaliczyć m.in.: wsparcie procesu dostosowywania prawa polskiego do ustawodawstwa wspólnotowego w różnych dziedzinach, wyposażenie w sprzęt komputerowy i specjalistyczny licznych podmiotów sfery instytucjonalnej, zaprojektowanie i wdrożenie krajowego systemu monitoringu jakości wód, wzmocnienie straży granicznej i dostosowanie jej do standardów wspólnotowych, przeszkolenie tysięcy pracowników administracji publicznej wszystkich szczebli, wydatne poprawienie funkcjonowania publicznych służb informacyjnych oraz wytworzenie olbrzymiej ilości materiałów informacyjnych oraz instruktażowych związanych z integracją europejską i działaniami dostosowującymi Polskę do warunków funkcjonowania UE.

Analiza wsparcia WE i UE w latach 1998-2003 skłania do uznania, że bez pomocy udzielonej w ramach programu PHARE IB państwo polskie miaoby poważny problem ze skuteczną harmonizacją swojego porządku prawnego z *acquis*, poprawą organizacji sfery instytucjonalnej, a także wdrożeniem wysokich standardów funkcjonowania sfery publicznej zgodnych z wymogami wspólnotowymi. Należy mocno podkreślić, że główny ciężar działań związanych z przygotowaniem Polski do członkostwa w UE oraz duże koszty z tym związane spoczywały na stronie polskiej i obciążały budżet państwa polskiego.

Nie można też zapominać, że polityka integracyjna UE w połączeniu z systemem funduszy pomocowych, w tym z programem PHARE Nowej Orientacji, wpływały wybitnie mobilizująco na polskie władze oraz polską administrację w interesującym nas okresie, i to zarówno na poziomie rządowym, władz centralnych państwa, jak i na poziomie regionalnym, a nawet lokalnym, zwiększając zaangażowanie instytucji publicznych, a zwłaszcza podmiotów samorządowych w działania przygotowujące Polskę do członkostwa w UE.

Skoncentrowanie wsparcia programu PHARE/PHARE IB na projektach realizujących priorytety przyszłej akcesji było bardzo dobrą polityką Komisji Europejskiej, korzystną zarówno dla tempa polskich przygotowań do członkostwa w UE, jak i dla późniejszego funkcjonowania sfery instytucjonalnej kraju członkowskiego. Umiejętności zdobyte w trakcie realizacji projektów programu PHARE IB przyczyniły się do postępów w modernizacji oraz rozwoju Polski po jej przystąpieniu do UE w 2004 r., umożliwiając m.in.: unowocześnienie polskiej gospodarki, usprawnienie funkcjonowania administracji

oraz wsparcie rozwoju regionów kraju, zwłaszcza regionów słabo rozwiniętych. Wsparcie dla polskich regionów uruchomione zostało właśnie na etapie przedakcesyjnym, w ramach programu PHARE, poprzez inwestowanie w spójność społeczno-gospodarczą. W latach 2000-2003 objęto nim wszystkie regiony Polski. Rozwiązania, które wówczas zastosowano w regionalnym komponentie programu PHARE, były wzorowane bezpośrednio na rozwiązaniach znanych ze wspólnotowego systemu wdrażania funduszy strukturalnych, a zwłaszcza Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego, co pozwoliło na poznanie przez polską administrację mechanizmów rządzących funkcjonowaniem wspólnotowej polityki spójności oraz systemu wsparcia funduszy strukturalnych. Po przystąpieniu Polski do UE fundusze te stały się podstawowym czynnikiem wspierającym modernizację oraz rozwój kraju. Znane powszechnie sukcesy Polski w pozyskiwaniu oraz efektywnym wykorzystywaniu ogromnego wsparcia strukturalnego UE, które Polska otrzymała, jako państwo członkowskie Wspólnoty mają swoje źródło właśnie w okresie przygotowań akcesyjnych i związanych z nimi projektów w latach 1998-2003, kiedy polskie instytucje doskonaliły się w absorpcji funduszy pomocowych programu PHARE i osiąganiu przy ich udziale konkretnych celów.

BIBLIOGRAFIA

(wybór)

- Accession Partnership: Poland, dokument przyjęty przez Komisję Europejską w dniu 25 marca 1998 r., Official Journal of the European Communities, 98c/202/07.
- „Agence Europe” z lat 1988–1992.
- Agenda 2000. Unia Europejska rozszerzona i silniejsza, „Monitor Integracji Europejskiej”, wydanie specjalne, Warszawa: Komitet Integracji Europejskiej 1997.
- Biała Księga w sprawie przygotowania stowarzyszonych krajów Europy Środkowej i Wschodniej do integracji z rynkiem wewnętrznym Unii Europejskiej, przyjęta przez Komisję Europejską w dniu 3 maja 1995 r.
- BIEGAJ A., Negocjacje członkowskie. Polska w drodze do Unii Europejskiej, Warszawa: Pełnomocnik Rządu ds. Negocjacji o Członkostwo RP w Unii Europejskiej. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów 2000.
- BORKOWSKI J., Perspektywy członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Instytucje polskie odpowiedzialne za proces integracji z Unią Europejską, „Studia Europejskie” 1(2002).
- „Bulletin of the European Communities” z lat 1988-1992.
- Central Finance and Control Unit (CFCU). Poland – Memorandum of Understanding, European Commission, Directorate General for international Cooperation and Development; https://ec.europa.eu/economy_finance/

- europa.eu/neighborhood-enlargement/sites/near/files/pdf/fiche-projet/poland/other/1998/pl-cfcu98.pdf [dostęp: 5.01.2017].
- Conditions for membership; http://ec.europa.eu/neighborhood-enlargement/policy/conditions-membership_en [dostęp: 26.12.2016].
- GUZ-VETTER M., Przygotowanie polskiej administracji do efektywnego wykorzystania pomocy przedakcesyjnej oraz funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, Warszawa: Instytut Spraw Publicznych 1999.
- Harmonogram działań dostosowujących polską gospodarkę oraz system prawny do wymogów Układu Europejskiego w latach 1995-1996, Warszawa: Urząd Rady Ministrów/Pełnomocnik Rządu ds. Integracji Europejskiej oraz Pomocy Zagranicznej 1995.
- JANUS-HIBNER M., PASTUSIAK R., Programy pomocowe w Polsce, Warszawa: CeDeWu 2004.
- KAWA P., Ekonomiczne i prawne aspekty integracji Polski z Unią Europejską, Kraków: Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości 1998.
- KAWECKA-WYRZYKOWSKA E., Polska w drodze do Unii Europejskiej, Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne 1999.
- MRÓWKA B., ŻUKOWSKA M., Zakończenie działań Phare w Polsce. Wybrane elementy ewaluacji programu wsparcia dla polskiej transformacji i przygotowań akcesyjnych, „Studia Europejskie” 2(2008), s. 59-87.
- MRÓWKA B., Programy pomocowe Unii Europejskiej dostępne dla samorządów w Polsce w okresie przedakcesyjnym, część 1 i 2, „Studia Europejskie” 1(2001), s. 119-139, 2(2001), s. 123-139.
- Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa w Unii Europejskiej, dokument zaakceptowany przez Komitet Integracji Europejskiej w dniu 29 kwietnia 1998 roku, (z poprawkami Komitetu Integracji Europejskiej z dnia 9 maja 1998 roku), przyjęty przez Radę Ministrów RP w dniu 23 czerwca 1998 r.
- Narodowa Strategia Integracji, Warszawa: Komitet Integracji Europejskiej 1997.
- Negocjacje członkowskie. Polska na drodze do Unii Europejskiej, praca zbiorowa, Warszawa: KPRM 2000.
- New orientations for Phare Programme: focus on accession, Brussels: European Commission, 19 March 1997, IP/97/234.
- Nowa Orientacja PHARE, Materiał z posiedzenia Komitetu Integracji Europejskiej w dniu 28 września 1998 r. (Reforma finansowania w ramach funduszy PHARE. Założenia realizacji nowej orientacji programu PHARE w Polsce), Załącznik I i II, Warszawa: UKiE 1998.
- Nowa orientacja programu PHARE w ramach pomocy przedczłonkowskiej, Bruksela: Komisja Europejska 1997.
- Okresowy raport 2001 Komisji Europejskiej o postępach Polski na drodze do członkostwa w Unii Europejskiej. Strategia rozszerzenia: raport Komisji Europejskiej o postępach krajów kandydujących do członkostwa w Unii Europejskiej, Warszawa: Urząd Komitetu Integracji Europejskiej 2001.
- PHARE w Polsce 1990-2007, red. T. Kołodziej i B. Mrówka, Warszawa: Urząd Komitetu Integracji Europejskiej 2007.
- Programy Nowej Orientacji PHARE realizowane w Polsce, Warszawa: Urząd Komitetu Integracji Europejskiej 2002, t. I i II.
- Przygotowanie krajów stowarzyszonych Europy Środkowej i Wschodniej do integracji z Rynkiem Wewnętrznym Unii europejskiej. Biała Księga Komisji Europejskiej, Warszawa: Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce 1995.
- Raport na temat rezultatów negocjacji o członkostwo Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej, przyjęty przez Radę Ministrów w grudniu 2002 [dostęp 5.01.2017: <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/X/XU/raportnegocjacje.pdf>].

- Raport z wykonania programu działań dostosowujących polską gospodarkę do wymagań Układu Europejskiego oraz przyszłego członkostwa Polski w Unii Europejskiej w latach 1992-1996, przyjęty przez Radę Ministrów RP w dniu 20 maja 1997 roku, Warszawa: Urząd Komitetu Integracji Europejskiej 1997.
- SUJKOWSKA Z., Phare – założenia, projekty, rezultaty, Warszawa: Europejskie Centrum Przedsiębiorczości 2005.
- The Framework Agreement between the European Commission and the Republic of Poland regulating the Phare Programme signed on 31 May 1990.
- The Phare Programme: An interim evaluation, European Commission: Directorate General for External Relations: Europe and the New Independent States, Common Foreign and Security Policy, External Service (DG1A F/5), June 1997; http://ec.europa.eu/europeaid/how/evaluation/evaluation_reports/reports/cards/951466_en.pdf [dostęp: 12.12.2016].
- Unia Europejska. Integracja Polski z Unią Europejską, red. E. Kawecka-Wyrzykowska i E. Synowiec, Warszawa: Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego 1996.
- WYSOKIŃSKA Z., Polska w procesie integracji ze Wspólnotami Europejskimi, red. Z. Wysokińska, Warszawa–Łódź: Wydawnictwo Naukowe PWN 1994.
- Zagraniczna polityka gospodarcza Polski w teorii i praktyce dostosowań do Unii Europejskiej, praca zbiorowa, red. L. Ciamaga, Warszawa: „Elipsa” 1997.
- ŻUROMSKI P., Fundusze strukturalne i pomoc przedakcesyjna Unii Europejskiej, red. T. Domański, Łódź: Uniwersytet Łódzki 2001.

ZNACZENIE ORAZ EFEKTY WSPARCIA
PROGRAMU PHARE INSTITUTION BUILDING
W OKRESIE BEZPOŚREDNICH PRZYGOTOWAŃ POLSKI
DO CZŁONKOSTWA W UNII EUROPEJSKIEJ (1998-2003)

S t r e s z c z e n i e

Jedną z najważniejszych inicjatyw wspierających demokratyczne przemiany w Europie Środkowo-Wschodniej oraz transformację polityczną i gospodarczą krajów tego regionu był program bezzwrotnej pomocy finansowej PHARE, dedykowany pierwotnie krajom przodującym w reformach, tj. Polsce i Węgrom (*Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies*). Był on nakierowany nie tylko na doraźne wsparcie pogrążonych w kryzysie państw wschodnioeuropejskich, ale także na budowanie w nich stabilnych struktur demokratycznego, wolnorynkowego państwa prawa. Przedmiotem zainteresowania autora opracowania jest wsparcie, jakie otrzymała Polska na etapie właściwych przygotowań do członkostwa w UE w latach 1998-2003 w ramach programu wsparcia instytucjonalnego PHARE IB (Institution Building). Autor opracowania pragnie ukazać znaczenie oraz rezultaty projektów wsparcia programu PHARE IB na końcowym etapie przygotowań Polski do członkostwa w UE.

Słowa kluczowe: Program PHARE; Nowa Orientacja PHARE; PHARE Rozwój instytucjonalny; Unia Europejska; Partnerstwo dla Członkostwa; przygotowania akcesyjne.

THE IMPORTANCE AND EFFECTS OF THE SUPPORT
OF THE PHARE INSTITUTION BUILDING PROGRAMME
IN THE PERIOD OF POLAND'S PRE-ACCESSION PREPARATION
FOR THE MEMBERSHIP IN THE EUROPEAN UNION (1998-2003)

S u m m a r y

One of the most important initiatives supporting democratic changes in Central and Eastern Europe and the political and economic transformation of countries in the region was a PHARE programme of non-refundable financial aid dedicated primarily to countries most advanced in the reforms, i.e. Hungary and Poland (*Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies*). It was aimed not only at the immediate support for the crisis-ridden Eastern European countries, but also at building stable structures of democratic, free-market rule of law in them. The author of the study focuses on the support that Poland received at the stage of proper preparations for membership in the EU in 1998-2003 as part of the institutional support of the PHARE IB (Institution Building) programme. The author of the study wants to show the importance and results of support projects of the PHARE IB programme at the final stage of Poland's preparations for the membership in the EU.

Key words: PHARE Programme; New orientations for PHARE Programme; PHARE Institution Building; European Union; Accession Partnership; accession preparations.